

Gospel- en Bluesmuziek

Pslam 137

Laatdienst 7 december 2014

Voorganger: Gonny Loman

Jaarthema: Klankbeeld van het Eeuwige

Psalm 137, aan Babels stromen, al weer lang geleden, in denk in de jaren 70, was het een lied dat in de top 10 stond At the rivers of Babylon, ik denk zomaar dat velen het nog kunnen zingen hier. Van psalm 137 zijn er vele vertalingen en vele verklankingen.

Psalm 137, het zijn weerbarstige woorden, ze roepen vragen op, veel vragen. Alleen al het einde, kan een psalm zo eindigen? Hoort zo'n gedicht thuis in en bundel vrome liederen, lofzangen? Blijkbaar. De lof van de Eeuwige wordt gezongen zelfs met pijnlijke dissonanten. Zo schrijnend als in psalm 137 staat het nergens in het psalmboek.

Maar dan buigt mijn vragende aandacht om naar het begin van de psalm: Aan de stromen van Babel, daar zaten wij, het verwoord heimwee, verlangen, Waarom zaten die ballingen daar aan het water? Staat er zoiets als wij zaten bij de pakken neer. Was alle hoop vervlogen? Psalm 137 is niet zomaar mooizeggerij, het is poëzie. Er staat meer dan er staat, zegt dichter Martinus Nijhof.

En dan is de rivier, Babels stromen, water niet zomaar water, water stroomt. Dit in tegenstelling tot het vaste land dat de ballingen vasthoudt en in hun vervreemding bevestigd. Zo lees ik van de rivieren die (wat rivieren nu eenmaal eigen is) dat rivieren ergens heenleiden, rivieren zijn beeld van beweeglijkheid en vrijheid. Stromen ontsnappen aan de hechtenis van het land, water is telkens weer anders; het land en de situatie van hen die daar gedetineerd zijn, in ellende, dat blijft alsmaar hetzelfde. Maar ook is de rivier dwarsligger, die uittocht belemmert, hier wordt Exodus, de uittocht in herinnering geroepen, Babel is Angstland, nieuw Faraonië; een land met meesters en slaven.

Wat is mijn Angstland? Waaraan zit ik vastgekleusterd? Wat is mijn ballingschap?

In het voorgesprek vertelden we elkaar wat deze psalm deed met ons levensverhaal. Dat was ontroerend, de worsteling van een ieder om haar eigen weg te vinden zowel met respect voor de historie, als met verdriet, pijn, boosheid voor het verleden. Hoe vind een mens zijn/haar weg? waaraan vast te houden? Welk uitzicht, visioen houdt een mens gaande?

De ballingen in de psalm dromen van Sion, de woorden van Mozes, de traditie van de Thora, daar zal men naar moeten terugkeren. Sion, waarnaar verlangd wordt, zou in alles het tegendeel moeten worden van Babylon. Geen beklemming maar vrijheid. Geen leven in vervreemding maar leven in nabijheid. Want Sion dat is de presentie van de Eeuwige en alles wat heilig is. Daar zijn de liederen thuis die in de ballingschap misplaatst zijn.

Maar juist in dat gehate Babel, dat anti-Sion, dat is de plek geworden waarin het inzicht daagde dat de dienst aan de Eeuwige, de lofzang, niet gebonden is aan een heilige plaats. Daar in Babel is de schrift, de Thora, de woorden van Mozes, het richtinggevend kompas geworden en de sabbat het heiligdom, de oase onderweg. Maar dat veel strijd gekost heeft, dat spreekt ook uit de woorden van de psalm. En als getuige van die strijd mag psalm 137 niet uit onze boeken verwijderd worden.

Waarom zingen we zelf geen gospels? vroeg donderdag een van de koorleden. Een vraag die ik niet zomaar kort kon beantwoorden maar het heeft alles te maken met wat ik hier overweeg. Gospels maar ook Blues en Jazz, het is de muziek van zwarte mensen zeg ik met schroom. Ik heb geen geschiedenis van slavernij en uitbuiting. Ik wil me dat niet zomaar toe-eigenen, en kan het dan ook niet zomaar zingen.

Vorige week zondag was ik met collega Ferdinand van Melle naar de Victorie Outreach Church in Oudorp, veelal gekleurde christenen. Het was een leerzame ervaring; het zingen, de lofzang, de praise, ik kon niet meedoen, ik voelde me wel welkom maar niet thuis, niet op mijn gemak, zelfs een beetje een indringer. Ik heb een andere geschiedenis het is niet mijn soul-muziek. Ik heb het recht niet, vind ik, om het te zingen. Maar zij wel, het is hun soulmuziek en dat is goed en waardevol. Daarom hier geen groot Gospel koor, en ook geen gospel meezing liederen. Uit respect

Daarom is het zo mooi dat Henny hier twee liederen zingt: Motherless Child en straks Feeling Good. Twee liederen die bij haar passen, bij haar leven en dat raakt en kan dan raken aan uw, mijn verlatenheid, ballingschap, mijn hoop.

Ik vertelde al over hoe psalm 137 in de voorbereiding aan ieders levensverhaal raakte, op heel verschillende wijze, op een heel persoonlijke wijze. Leed is niet te vergelijken. Psalm 137 leert me dat ik niet zomaar gemakkelijk mag heenlopen over de gevoelens van wie door de eeuwen heen vervolgd, verschopt en gehoond of op zijn minst miskend zijn.

Psalm 137 leert me ook dat visioenen en dromen sterk zijn. Het verlangen naar een betere wereld mag ik niet, wil ik niet opgeven. De hoop op vrijheid, het verlangen naar geborgenheid, gedragen worden, gekend zijn door God, daarvan spreekt de psalm. Zingen helpt om die droom, dat visioen, die hoop levend te houden

LAATDIENSTEN KAPELKERK ALKMAAR

Eerste zondag van de maand - 12:00 uur - Laat 80